

Het klooster in...

Hoe wekken we ontvankelijkheid voor de Heilige?

Monniken en monialen in Nederland sterven langzaam uit. Daarentegen zitten de gastenhuizen van kloosters vol. Er zijn allerlei theorieën over wat deze kloosterbezoekers drijft. Zoals: de moderne westerling die op zoek is naar rust, bezieling, de zin van het leven. Vaak staat daarbij de 'zoekende mens' centraal. Maar waar gaan die mensen op zoek? Waar hopen ze iets te vinden? Wat zijn die kloosters voor heilige huisjes?

Eén van die hedendaagse zoekers ben ikzelf: een getrouwde kloosterling in de neo-monastieke leefgemeenschap van Klooster Nieuw Sion. Een plek waar veel mensen zeggen iets van het heilige te proeven. En dat fascineert me: wat maakt dat mensen op sommige plekken ontvankelijker lijken te zijn voor de Heilige? God is krachtig, machtig, onze Schepster. Hij kan ons net zo goed in een grijze kubus vol orderpickers een Godservaring geven, als in een majestueuze kathedraal. We kunnen God niet vastleggen. Toch staan de meeste mensen meer voor Hem open in een kathedraal dan in een distributiecentrum. Blijkbaar doet de fysieke plek ertoe. In dit artikel verken ik met u de vraag: "Waar vinden we de Heilige?" Daarbij bespreek ik zes kenmerkende elementen van Klooster Nieuw Sion als mijn fysieke praktijkplek.

Een contextschets van Klooster Nieuw Sion: begin 1900 vestigden zich cisterciënzer monniken boven de rivieren in de buurt van Deventer. Ze bouwden een kloostercomplex waar ze in de hoogtijdagen met zo'n zestig monniken

woonden. Het aantal broeders liep in de laatste decennia sterk terug en in 2015 woonden er nog maar acht broeders. Zij besloten de abdij te verlaten en op Schiermonnikoog een nieuw klooster op te bouwen. De oude abdij hebben zij verkocht aan een lokaal initiatief dat de traditie van de broeders in nieuwe vorm wilde voortzetten: Stichting Nieuw Sion. Sinds 2018 woont er een oecumenische leefgemeenschap in het klooster die bestaat uit zowel jongeren als ouderen, zowel alleenstaanden als gezinnen en zowel werkenden binnen als buiten het klooster. Dankzij de inzet van meer dan tweehonderd vrijwilligers kunnen gasten in het klooster overnachten, is er een bloeiende moestuin, siertuin en wordt het monumentale pand onderhouden. Het hart van het klooster zijn de vier getijdengebeden per dag, met in elk gebed een moment van zeven minuten stilte.

Wat de meeste mensen als eerste opvalt in ons klooster is de rust. Een gast loopt vanaf de drukke weg, via de parkeerplaats, een bomenlaan op. In de kerk en de gangen is het

stil, en dan ook nog zeven minuten stilte in elk getijdengebed. Stilte is een kernwaarde binnen Klooster Nieuw Sion die we koesteren en beschermen. "Er is al zoveel geluid en gepraat in de wereld, hier willen we stil zijn," zegt mijn medebewoner tegen zijn zoontje. Regelmatig geven mensen terug dat ze in die stilte iets van het Heilige ervaren. Het overkomt hen. Een fysieke plek van rust en stilte maakt ontvankelijk.

Dat brengt ons bij het eerste element van een plek die ontvankelijkheid aanmoedigt: stilte. Met daarbij de kanttekening dat die stilte in eerste instantie niet altijd aanmoedigend wordt ervaren. Stilte die ontvankelijk maakt voor de Heilige, maakt ook ontvankelijk voor alle onrust vanbinnen. En die stoppen we liever weg. Een korte adempauze is prima. Maar meerdere dagen in die stilte verblijven? Menig kloostergast kent de frustraties en vluchtneigingen die dan naar boven komen. Toch even wat berichtjes lezen, drie boeken lezen of iets anders productiefs doen om jezelf af te leiden. Alles om maar niet echt stil te hoeven worden. Pas na een poosje lukt het om die gedragingen ook los te laten en ons hart bloot te leggen. Ware ontvankelijkheid is niet alleen gericht op God en de ander, maar vraagt ons ook om onszelf in de ogen te durven kijken.

Om die weggestopte gedachtes en gevoelens te doorleven, is een tweede helpend element: een veilige plek. Een plek waar je niet gestoord wordt als je stil wilt worden. Een plek waar je rustig kan wennen, zodat je je ermee vertrouwd voelt. En een plek waarvan je weet hoelang je daar kan en mag zijn. De begrensdheid van ons klooster en haar stilte bieden de veiligheid om open te durven staan.

Een derde element in dit klooster dat onze ontvankelijkheid wekt, is de aandacht voor het

fysieke. In de kerk bidden we met ons lichaam; we knielen, buigen, ruiken wierrook, slaan een kruisje of openen onze handen. En ook daarbuiten doen we veel met onze handen, bijvoorbeeld in de tuin. We voelen de gewassen, plantenzaden, ruiken de aarde. Het klinkt misschien hippieachtig. Maar zou het zo kunnen zijn dat ons lichaam ons aan de hand kan nemen naar een ontmoeting met de Heilige? Ons lijf geeft letterlijk handen en voeten aan onze ontvankelijkheid. Zien we ons lichaam als instrument waarmee we presteren, dat zo efficiënt mogelijk moet werken? Of zien we ons lichaam als de heilige tempel waarin we Gods Geest ervaren?

Als vierde zie ik groeiende ontvankelijkheid binnen de kloosterpoort tijdens rituelen. We branden kaarsen als teken van gebed, beleven de hoogfeesten aan de hand van eeuwenoude rituelen, wensen elkaar vrede en elke dag zingen we dezelfde lofzangen van Zacharias, Maria en Simeon. Zoals iedereen zijn dagelijkse rituelen heeft: het nieuws lezen bij je ontbijt, appjes beantwoorden als je staat te wachten, elkaar groeten op straat. Die rituelen vormen ons en sturen onze blikrichting; of het nu de sneltoets naar je nieuwsapp is of een profetische lofzang. Rituelen bepalen een groot deel van waar je ontvankelijk voor bent. Vanzelfsprekend en uitzonderlijk tegelijk is hoe de rituelen in een klooster allemaal bewust gekozen zijn met aandacht voor God en elkaar.

Dan is als vijfde: de natuur en de architectuur. Het klooster ligt in een bos en is omringd door een aantal prachtige tuinen. Die natuur maakt verwondering los. Net zoals de gebouwen die met aandacht zijn vormgegeven. Waar we ook zijn, onze omgeving opent ons onbewust voor diepere waarden. Een distributiecen-

trum richt ons op efficiëntie, een kantoor met weinig ramen op concentratie en hoge kerken op onze kleinheid en Gods grootheid. Wanneer we willen groeien in ontvankelijkheid, doet ook op deze manier onze fysieke ruimte ertoe. Waar wil onze omgeving ons voor openen?

Tot slot is er het kloosterritme dat bijdraagt aan ontvankelijk zijn. Waar meestal onze afspraken, de school van je kinderen of je werk je dag bepalen, bepalen hier de getijdengebeden het ritme. De tijd met God is het ankerpunt, de rest moet zich daarnaar voegen. Die prioritering helpt om door een dag heen ontvankelijk te zijn voor Hem.

Stilte, fysieke veiligheid, lichamelijke, rituelen, natuur en architectuur, ritme; ze dragen in ons klooster allemaal bij aan een hoge mate van ontvankelijkheid. Zijn het ingrediënten waarmee je een recept kan bereiden voor een ontmoeting met God? Nee, zoals eerder gezegd: we kunnen God als Heilige niet instrumentaliseren of vastleggen. Wel helpen deze elementen om onze focus te verleggen en onze ontvankelijkheid te richten. Onze fysieke omgeving doet ertoe. Zoals mijn bureau met een oplichtende telefoon, een piepje van mijn laptop en allerlei folders en enveloppen mij openen voor signalen van buiten, zo roepen de zware klokslagen, de schoonheid van de gebedsruimte en de veilige stilte mij elke dag op om mij te openen voor Gods Geest vanbinnen. Laat het een uitnodiging zijn om niet alleen een klooster, maar ook onze fysieke kerken en huizen zo in te richten, dat we ons uitgenodigd weten tot ontvankelijkheid voor de Heilige.